

МОЛОДІЖНА РОБОТА. МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА

УДК 329.78:352]:36

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ РАД ТЕРИТОРАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Клибанівська Тетяна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID: 0000-0002-0746-5869

E-mail: inka020571@gmail.com

Шульга Галина, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID: 0000-0003-3402-1494

E-mail: shulgag25@gmail.com

Коломієць Леся, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID: 0000-0002-1309-5761

Email: kolomiiets.lesia.77@ukr.net

У статті здійснено теоретичний аналіз діяльності молодіжних рад у територіальних громадах. Представлено визначення молодіжної ради, особливості їх створення та функціонування в умовах суспільних трансформацій в Україні. Проаналізовано сучасні літературні джерела з проблеми дослідження молодіжної ради у громаді. Визначено нормативно-правову базу, якою керуються громади при утворенні молодіжної ради. Розглянуто алгоритм формування молодіжної ради у громаді. Зазначено, що молодіжна рада створює дієву систему збору, обробки й реагування на запити та місцеві молодіжні ініціативи. Приведено приклад функціонування молодіжних рад у Вінницькій області.

Ключові слова: молодіжна рада, молодіжна політика, молодь, громада, організація, молодіжна ініціатива.

FEATURES OF YOUTH COUNCIL ACTIVITIES OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE

Klybanivska Tetiana, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of Psychology and Social Work, Vinnytsia State Pedagogical University M. Kotsyubinsky

ORCID: 0000-0002-0746-5869

E-mail: inka020571@gmail.com

Shulga Galyna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Psychology and Social Work, Vinnytsia State Pedagogical University M. Kotsyubinsky

ORCID: 0000-0003-3402-1494

E-mail: shulgag25@gmail.com

Kolomiets Lesia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Psychology and Social Work, Vinnytsia State Pedagogical University M. Kotsyubinsky

ORCID: 0000-0002-1309-5761

Email: kolomiets_lesia_77@ukr.net

The article provides a theoretical analysis of the activities of youth councils in territorial communities. Presented the definitions of the youth council, the peculiarities of their creation and functioning in the conditions of social transformations in Ukraine. It is clarified, that ensuring the coordination of youth work and active involvement of youth in the life of local communities is possible on condition of formation of youth infrastructure in territorial communities. Modern literary sources on the problem of research of the youth council in the community are analyzed. The regulatory and legal framework that governs communities when forming a youth council has been defined. It was found that the youth council should also shape youth policy in communities: create socio-economic, political, organizational, legal conditions and guarantees for the socialization of children and youth, as well as their integration into social processes in the interests of youth and youth participation. The algorithm of forming a youth council in the community is considered. It is noted that the youth council creates an effective system for collecting, processing and responding to requests and local youth initiatives. An example of the functioning of youth councils in Vinnytsia region is given. A number of regional social programs aimed at recognizing the subjectivity of young people, the need for their self-realization and development of their own potential in their country, improving the civic competences of young people and their participation in all spheres of public life have been studied. It was found that positive results can be achieved by systematic implementation of successive steps of organizing youth work at the community level.

Keywords: youth council, youth policy, youth, community, organization, youth initiative

Постановка проблеми. Поглиблення децентралізації в Україні, створення територіальних громад сприяло підвищенню уваги до молодіжної політики на місцевому рівні, де активізувалася робота щодо розроблення програм, заходів, створення нових підрозділів у структурі органів місцевого самоврядування, молодіжних центрів на широкій галузевій базі, розвитку професійних компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування та молодіжних працівників.

Завдяки існуючій нормативно-правовій базі, яка концентрує увагу та зусилля держави на вирішенні проблем молоді, та, з іншого боку, спонукає до активного долучення самої молоді створити необхідні умови для свого розвитку у територіальних громадах (ТГ), в Україні функціонують понад три сотні молодіжних рад і ця кількість постійно зростає. Важливо не лише забезпечити максимальне представництво різних груп молоді громади, а й створити реальні інструменти, аби голос молоді був почутий. Ряд аспектів створення та діяльності молодіжних рад у територіальних громадах сучасної України залишаються частково дослідженими.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній державно-управлінській науці над формуванням та розвитком державної молодіжної політики, її історичними етапами розвитку та формами працюють науковці: М. Головатий, І. Ільїнський, В. Лісовський, В. Луков, М. Перепелиця, В. Чупрунов, А. Шаронов. Особливу увагу привертають праці В. Головенька, Н. Колесніченко, М. Кербаль, В. Крикунової та інших.

Теоретичні засади місцевого самоврядування, зокрема його наукові, організаційні, філософські, світоглядні, правові, методологічні, кадрові та прикладні аспекти досліджуються у працях О. Безпалька, О. Батанова, Є. Бородіна, В. Борденюка, Г. Коваля, В. Кравченка, В. Поповича, М. Орлатого, Ю. Сасенка, Н. Шуста.

Мета статті полягає у теоретичному аналізі особливостей діяльності молодіжних рад в умовах територіальної громади та їх розвитку у Вінницькій області.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення координації молодіжної роботи та активного залучення молоді до життя місцевих громад можливе за умови формування молодіжної інфраструктури у територіальних громадах, що передбачає підтримку та розвиток діючих і створення нових молодіжних центрів/молодіжних просторів (на рівні спроможних ТГ) та запровадження діяльності молодіжних працівників (на рівні сільських та селищних ТГ).

Важливим кроком, який підтвердить здатність громади ефективно реалізувати молодіжну політику, є створення молодіжної ради / молодіжного простору, який би забезпечив необхідні для молоді послуги та можливості її всебічного розвитку.

Молодіжна рада – це консультативно-дорадчий орган, незалежний у прийнятті рішень, який впливає на взаємодію молоді з органами місцевого самоврядування, підвищення розвитку молодіжного лідерства, залучення молоді до вирішення соціально-економічних питань, питань у сфері культури, спорту, освіти, попередження розповсюдження негативних явищ у молодіжному середовищі. Основною метою її діяльності є сприяння взаємодії виконавчих органів місцевого самоврядування та молоді територіальної громади, узгодженості їй у вирішенні питань, пов'язаних із життям молоді та її участю у всіх сферах життя суспільства [8].

Молодіжні ради утворюються задля врахування думки молоді у процесі розробки та прийняття рішень. Вони згуртовують небайдужих молодих людей, готових разом працювати над поліпшенням життя у територіальних громадах.

Без наявного молодіжного середовища у громаді стає досить проблематично здійснити будь-яку молодіжну ініціативу; досягти того рівня, коли у кожній громаді діє по декілька молодіжних організацій. За фактом, молодіжні ради є структурами, здатними вирішувати основне питання ініціативи молоді – ефективної взаємодії із місцевою владою, адже самі є частиною цієї влади. Якщо громада створила молодіжну раду, то імовірно, місцева влада готова до системної та прозорої молодіжної політики [3].

Завдання за декілька років створити молодіжну раду в кожній ТГ – цілком досяжне. Спільними зусиллями громадянського суспільства та органів влади всіх рівнів це цілком можливо здійснити. Тобто, включення молоді у життя громад – нескладне завдання, якщо його розуміти та прагнути здійснити.

Слід врахувати, що молодіжна рада ТГ повинна стати не лише місцем надання певних послуг, а також первинним осередком громадянської активності молоді цієї громади. Переглянутою Європейською хартією участі молоді у громадському житті на регіональному та місцевому рівнях звернено увагу на те, що для активізації участі молодих людей має бути створено й інші структури, яким повинна надаватися підтримка, – це молодіжні ради, парламенти, форуми тощо. «Вони можуть мати різні форми, залежно від потреб молодих людей і зацікавленості влади. Украй важливо, щоб ці структури були гнучкими та могли змінюватися залежно від потреб і уявлень залучених до їх діяльність молодих людей» [12].

Молодіжна рада також має формувати молодіжну політику, адже вона спрямована на формування політичних, соціально-економічних, організаційних, правових умов та гарантій для соціалізації дітей і молоді, а також їх інтеграції в суспільні процеси, здійснювані в інтересах молоді та за участю молоді.

Для того, щоб створити ці умови й гарантії, слід виконати певні дії:

1) розробити й затвердити нормативні документи (стратегії, програми, положення), бо в державі без них нічого не працює;

2) придумати і впровадити певні механізми й інструменти (як-от: молодіжні центри, конкурси молодіжних проєктів або шкільні партисипаторні бюджети);

3) створити нові організації, що будуть це впроваджувати (наприклад, Всеукраїнський молодіжний центр);

4) розробити партнерські програми з іншими «гравцями» (наприклад, спільні програми і дії з Нацполіцією чи Міністерством освіти і науки);

5) у співпраці з донорськими організаціями впровадити великі проєктні програми, що допоможуть досягти запланованого (наприклад, у співпраці з програмою «Активні громадяни» Британської Ради в Україні провести серію проєктів для навчання і розвитку молодіжних центрів).

Молодіжна рада у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, наказами міністерств, актами обласної, міської держадміністрації (місцева держадміністрація), обласної ради та її посадових осіб, Переглянутою Європейською Хартією участі молоді у громадському житті на місцевому і регіональному рівнях, іншими нормативно-правовими актами у молодіжній сфері, а також положенням про молодіжну раду. Діяльність молодіжної ради ґрунтується на принципах верховенства права, законності, гласності, відкритості, відповідальності, інклюзивності [1].

18 грудня 2018 р. Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову № 1198 «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» [7], якою затверджено:

Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган регіонального рівня [9];

Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган місцевого рівня [10].

12 березня 2021 року було видано Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» [11], у якому зазначено, що «дії та зусилля держави, всіх верств суспільства, політичних і громадських організацій, підприємств, установ, організацій у справі підтримки становлення та розвитку молоді мають бути консолідовані для того, щоб дивитися на життя молоді цілісно з урахуванням її бачення світу».

У документі визначено, що реалізація Стратегії здійснюється у два етапи.

«На першому етапі (2021–2022 роки) передбачається:

- удосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення реалізації державної молодіжної політики, яка відповідає сучасним світовим практикам та забезпечує впровадження ефективних механізмів та інструментів для роботи з молоддю;

- розроблення та затвердження державних цільових програм, інших програм, які спрямовані на вирішення питань молоді на всіх рівнях урядування.

На другому етапі (2022–2030 роки) передбачається:

- забезпечення ефективного виконання нормативно-правових актів, державних цільових програм, інших програм, спрямованих на вирішення питань молоді на всіх рівнях урядування;

- виконання міжнародних договорів у молодіжній сфері;

- проведення оцінки ефективності реалізації молодіжної політики;

- розроблення за результатами оцінки рекомендацій про становище молоді, їх обговорення і презентація за участю експертів та інших заінтересованих сторін;

- подальше удосконалення законодавства у сфері молодіжної політики» [11].

Стратегія передбачає на всіх етапах її реалізації спільну та скоординовану діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування у партнерстві з інститутами громадянського суспільства, установами та закладами, що працюють з молоддю, молодіжними центрами, фахівцями, що працюють із дітьми та молоддю, молодіжними працівниками, молодіжними консультативно-дорадчими органами, органами учнівського та студентського самоврядування, міжнародними організаціями, представниками роботодавців, бізнесу, а також за безпосередньою участю молоді [11].

22 травня 2021 року набрав чинності Закон України «Про основні засади молодіжної політики» [2]. Закон імплементує в українське законодавство більшість положень Європейської хартії про участь молоді в суспільному житті на місцевому та регіональному рівнях; визначає мету, завдання, основні засади, напрями та механізми реалізації молодіжної політики в Україні, гарантії участі молоді у процесах формування та реалізації молодіжної політики; встановлює вимоги щодо базового нормативно-правового забезпечення формування та

діяльності молодіжних рад, удосконалення їхньої діяльності; передбачає створення інших органів, які сприяють забезпеченню участі молоді у процесах прийняття рішень.

Цим же Законом передбачено створення Національної ради з питань молоді; визначено діяльність радників з питань молоді; удосконалено завдання молодіжних консультативно-дорадчих органів.

Такі законодавчі зміни необхідні Україні у плані розширення прав молоді, створення простору для ухвалення рішень. Переглянута Європейська Хартія участі молоді відображає систему спільного управління, що використовується в молодіжному секторі Ради Європи. Молоді люди спільно з представниками уряду засідають разом, щоб ухвалювати рішення, засновані на реальних проблемах та потребах молоді. Це має стати моделлю участі, яка повинна унаслідуватися та функціонувати у всіх місцевих і регіональних радах в Україні.

Також Міністерством молоді та спорту України було затверджено наказ від 11 листопада 2021 року № 4370 «Про затвердження Рекомендацій щодо засад діяльності радників з питань молоді» [4].

Наразі йде робота над внесенням змін до Типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи. Метою діалогу є визначення ключових маршрутів молодіжної політики у 2022 році та роль МКДО у них.

Завдяки існуючій на даний час нормативно-правовій базі щодо молодіжної політики, в Україні вже створено та функціонує понад 334 молодіжних ради і ця кількість постійно зростає. Також з метою адвокатування прав молоді працює Національна молодіжна рада України, Українська асоціація молодіжних рад та Національне українське молодіжне об'єднання.

Така політика Міністерства молоді та спорту спонукає молодь проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, брати участь і мати можливість визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики: спроможність самореалізації, безпека, здоров'я молоді, екологічні та демографічні виклики, інтегрованість молодих людей в українське суспільство та світ.

Проте реалізація молодіжної участі у розбудові ТГ потребує певного розширення повноважень виконавчих органів ТГ, зокрема щодо посилення та координації міжвідомчої (між спеціалістами різних сфер державного управління – освіти, культури, соціальних служб тощо) та міжсекторальної (співпраця з недержавними секторами – ГО, бізнесом тощо) взаємодії. На практиці така взаємодія часто ускладнена різницею пріоритетів окремих відомств і секторів, ефективно узгодити яку можливо тільки за наявності в ТГ достатньої молодіжної інфраструктури, яка здатна підтримувати діючі та створювати й нові осередки молодіжної роботи разом із підготовленими молодіжними працівниками [6].

Станом на кінець 2021 р. практично у кожній області України в переважній більшості у сталому впровадженні або на етапах практичної апробації та експериментальної розробки перебували інноваційні форми молодіжної роботи, оцінювані експертами як такі, що доцільно розвивати й поширювати надалі. Це актуально за сучасних умов децентралізації, бо частина ТГ ще не мають власної досвіду реалізації молодіжної політики.

У регіонах України вже існує досвід роботи різних форм молодіжного представництва, зокрема, молодіжних рад, молодіжних колегій, координаційних рад з питань молодіжної політики, студентських ради, парламентів. Крім того, впроваджується ряд інноваційних механізмів молодіжної активності, як «бюджет участі». Це важливий демократичний механізм, що надає можливість кожному жителю брати участь у розподілі коштів місцевого бюджету шляхом створення проєктів для покращення міста та / або голосування за них [6].

Вінниччина має позитивний досвід вирішення актуальних проблем молоді. За результатами виконання Обласної цільової соціальної програми «Молодь Вінниччини» на 2016–2020 роки (зі змінами), затвердженої рішенням 4 сесії обласної Ради 7 скликання від 11 лютого 2016 року № 38 [5], впроваджено інструменти щодо участі молоді у процесах ухвалення рішень, розвитку молодіжної роботи в громадах, започатковано проєкти для самореалізації та сталого розвитку молоді. Нині розвиваються молодіжні консультативно-дорадчі органи, створено комунальний заклад «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат», проводяться навчання для розвитку компетентностей фахівців, що працюють з молоддю, у тому числі за програмою «Молодіжний працівник», здійснюється фінансова підтримка проєктів громадських організацій, розширюється міжнародне молодіжне співробітництво.

За підсумками 5 років Програма національно-патріотичного виховання була визнана однією з найкращих в Україні, в рамках якої спільно з громадськими організаціями було проведено 102 заходи різного спрямування.

За період дії Програми «Молодь Вінниччини» було проведено 276 заходів, спрямованих на впровадження системного та комплексного підходу до вирішення проблем молоді та активного включення молодих людей у процес формування та реалізації державної молодіжної політики на обласному рівні.

Одним із пріоритетів Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року визначено розвиток людського ресурсу. Основою для формування та накопичення такого ресурсу є молодь – найбільш активна, креативна та мобільна частина населення області, спроможна зробити розвиток області стабільним. Зауважимо, що кожний третій житель області – це молода людина віком від 14 до 35 років.

Як зауважено в документі, «Обласна цільова соціальна програма «Молодь Вінниччини» на 2021–2025 роки базується на визнанні суб'єктності молодих людей, необхідності їх самореалізації та розвитку власного потенціалу у своїй країні, підвищення громадянських компетентностей молоді та їх участі в усіх сферах суспільного життя.

Програма ґрунтується на аналізі стану і проблем розвитку молоді, результатах виконання попередніх програм, враховує завдання, визначені Концепцією Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки, положення переглянутої Європейської хартії про участь молоді у громадському житті на місцевому та регіональному рівнях» [5].

У травні 2021 року у м. Вінниці створено Молодіжний Конгрес Вінниччини – перший молодіжний консультативно-дорадчий орган при Голові обласної

державної адміністрації, що об'єднав представників та представниць 23-х молодіжних рад, 11 ініціативних груп для створення молодіжних рад в територіальних громадах Вінниччини та 8 громадських організацій.

Молодіжним Конгресом Вінниччини було створено 6 комісій з питань: розвитку якості освіти; розвитку підприємництва та працевлаштування; розвитку волонтерства та міжнародного співробітництва; розвитку культури і туризму; розвитку інфраструктури та інклюзивної політики; охорони довкілля та захисту навколишнього середовища. Затверджено 4 відділи: HR, PR, Партнерства та взаємодії, Адвокації.

Нині в Україні існує великий арсенал інноваційних форм роботи з молоддю, розроблених, апробованих на практиці та впроваджених на рівні областей, міст і районів, частково навіть окремих громад. Це стало можливим завдяки певною мірою розвинутій організаційній інфраструктурі державних підрозділів по роботі з молоддю у складі обласних, міських і районних органів влади та місцевого самоврядування, активності вітчизняних громадських організацій та волонтерів, грантовій підтримці закордонних донорів.

Більшість інструментів цього арсеналу, згідно з експертними оцінками, заслуговують на розвиток і поширення на всі адміністративно-територіальні одиниці країни, але подальший розвиток інновацій до належного рівня охоплення української молоді істотно гальмується ресурсними, насамперед фінансовими та матеріально-технічними обмеженнями. Тому посилення державної підтримки розвитку інноваційних форм роботи з молоддю залишається на сьогодні одним з найактуальніших питань реалізації молодіжної політики на місцях, і так триватиме доти, поки новостворені ТГ не сконцентрують достатньо власних ресурсів на цю роботу.

Позитивних результатів реально досягти шляхом системного впровадження послідовних кроків організації молодіжної роботи на рівні громади. Насправді, це нескладно зробити. Щоб ефективно реалізовувати молодіжну політику на місцях та налагодити надання якісних послуг, громаді потрібно активізувати роботу із активістами Молодіжної ради громади.

Це можна здійснити, наприклад, за допомогою таких практик: дослідження проблем та потреб молоді, громадські слухання, зустрічі, звітування для молоді, організація молодіжних днів у радах, неформальне спілкування та ін., що дозволяє почути молодь; проведення форумів, днів самоврядування, ярмарків можливостей, дня ТГ, програми волонтерства, навчання у дії – впровадження місцевих проектів, презентації успішних людей, що дозволять розвивати молодь; розвиток інфраструктури (спорт, молодіжні простори). Також можна залучати до участі у розвитку молодіжної спроможності українські та зарубіжні ресурси. Отже, механізми реалізації молодіжної політики слід розширювати, адже вони позитивно впливають на розвиток молодих людей, зокрема на їхню мотивацію. Ми впевнені, що кожна з громад, яка розпочне системно працювати з молоддю, створить свої креативні методи співпраці з нею. Їй у відповідь отримає натхнення, енергію, і долученість молодих мешканців громади до позитивних перетворень.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, процес створення молодіжних рад у територіальних громадах у сучасному українському суспільстві набрав достатніх обертів та став позитивним незворотнім процесом у рамках децентралізації. Проте варто посилити участь молоді у обговоренні нормативно-правових засад реалізації реформи; навчати представників місцевої влади та молодіжних активістів існуючим формам самоорганізації та забезпечувати участь громадськості в ухваленні та реалізації рішень, налагодити громадський діалог, участь молоді у бюджетному процесі, моніторингу якості послуг, включати молодь у вирішення місцевих проблем; створювати місцеві осередки сприяння працевлаштуванню молоді на задовільні робочі місця, які формуватимуть у молодих працівників відчуття стабільності; підтримувати молодіжні ініціативи та сприяти професійній самореалізації й ефективному працевлаштуванню молоді через врахування її реальних потреб та наявних перспектив молодіжної зайнятості у ТГ; розвивати програми підтримки молоді, яка започатковує самостійну підприємницьку діяльність у сфері малого та середнього бізнесу та інше.

Перспектива наших подальших досліджень полягає у наукових розвідках щодо створення, ефективності функціонування молодіжних рад у сучасному українському суспільстві в умовах війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (Законодавство України). URL: https://book-ye.com.ua/catalog/kodeksy-zakony/zakon-ukrayiny-pro-dobrovilne-ob-yednannya-terytorialnykh-hromad-zakonodavstvo-ukrayiny/?gclid=CjwKCAiA78aNBhAlEiwA7B76p-VzewZld_qdKZ8D5MudgkMJGjHyRvM7NbHJIp4kYQsXQMmT06tJVBoCdsQAvD_BwE (дата звернення: 19.05.2022).
2. Закон України «Про основні засади молодіжної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 25.08.2022).
3. «Маю думку!» Проект створення дієвої моделі участі молоді на локальному рівні. URL: <http://youthcouncil.com.ua/management> (дата звернення: 14.04.2022).
4. Міністерство молоді та спорту України. Офіційний вебпортал. URL: <https://mms.gov.ua/news/vidbuvsya-iv-nacionalnij-dialog-mizh-molodizhnimi-radami-vihid-nanovij-riven> (дата звернення: 07.08.2022).
5. Обласна цільова соціальна програма «Молодь Вінниччини» на 2021–2025 роки. URL: <https://vinrada.gov.ua/upload/docs/addons/a946d03be6756f327df8b22e480add08.pdf> (дата звернення: 21.08.2022).
6. Показники та форми оцінки молодіжної роботи на рівні громади: за ред. І.В.Пешої. ДУ «Держ. Ін-т сімейної та молодіжної політики». Київ, 2018. 19 с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.08.2022).
8. Сучасний європейський досвід формування та реалізації молодіжної політики: Навч. посіб. / С.І. Бородін, Ю.В. Борисова, Н.М. Літвінова, І.В. Хохрякова. Д.: Пороги, 2008. 116 с.
9. Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган місцевого рівня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#n135> (дата звернення: 08.06.2022).
10. Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган регіонального рівня. Постанова Кабінету Міністрів України

від 18 грудня 2018 р. № 1198 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.06.2022).

11. Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13> (дата звернення: 24.05.2022).

12. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / За заг. та наук. ред. С.М. Серьогіна, Ю.П. Шарова. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.

13. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. Тернопіль: ТОВ «Тернограф», 2017. 100 с.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» (Zakonodavstvo Ukrainy). URL: https://book-ye.com.ua/catalog/kodeksy-zakony/zakon-ukrayiny-pro-dobrovilne-obiednannya-terytorialnykh-hromad-zakonodavstvo-ukrayiny/?gclid=CjwKCAiA78aNBhAlEiwA7B76p-BzewZld_qdKZ8D5MudgkMJGjHyRvM7NbHJIp4kYQsXQMmT06tJVBoCdsQAvD_BwE [in Ukrainian]
2. Zakon Ukrainy «Pro osnovni zasady molodizhnoi polityky». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> [in Ukrainian]
3. «Mai dumku!» Proiekt stvorennia diievoi modeli uchasti molodi na lokalnomu rivni. URL: <http://youthcouncil.com.ua/management> [in Ukrainian]
4. Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. Ofitsiyni vebportal. URL: <https://mms.gov.ua/news/vidbuvsya-iv-nacionalnij-dialog-mizh-molodizhnimi-radami-vihid-nanovij-riven> [in Ukrainian]
5. Oblasna tsilova sotsialna prohrama «Molod Vinnychchyny» na 2021 -2025 roky. URL: <https://vinrada.gov.ua/upload/docs/addons/a946d03be6756f327df8b22e480add08.pdf> [in Ukrainian]
6. Pokaznyky ta formy otsinky molodizhnoi roboty na rivni hromady: za red. I.V. Pieshoi. DU «Derzh. In-t simeinoi ta molodizhnoi polityky». Kyiv, 2018. 19 s [in Ukrainian]
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia typovykh polozhen pro molodizhni konsultatyvno-doradchi orhany». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
8. Suchasnyi yevropeisky dosvid formuvannia ta realizatsii molodizhnoi polityky: Navch. posib. / S.I. Borodin, Yu.V. Borysova, N.M. Litvinova, I.V. Khokhriakova. D.: Porohy, 2008. 116 s. [in Ukrainian]
9. Typove polozhennia pro molodizhnyi konsultatyvno-doradchyi orhan mistsevoho rivnia. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#n135> [in Ukrainian]
10. Typove polozhennia pro molodizhnyi konsultatyvno-doradchyi orhan rehionalnoho rivnia. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 hrudnia 2018 r. № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
11. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Natsionalnu molodizhnu stratehiu do 2030 roku». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13> [in Ukrainian]
12. Upravlinnia stratehichnym rozvytkom ob'iednanykh terytorialnykh hromad: innovatsiini pidkhody ta instrumenty : monohrafiia / Za zah. ta nauk. red. S.M. Serohina, Yu.P. Sharova. Dnipropetrovsk : DRIDU NADU, 2016. 276 s. [in Ukrainian]
13. Formuvannia ta realizatsiia derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini v umovakh detsentralizatsii. Ternopil: TOV «Ternohraf», 2017. 100 s. [in Ukrainian]